

MARKAZIY OSIYO DAVLATLARI INTEGRATSIYASINING YANGI BOSQICHGA
CHIQISHI: O'ZBEKISTON VA TOJIKISTON MISOLIDA

<https://doi.org/10.5281/zenodo.7800231>

Abdulaziz Raxmatullayev

Gulshoda Mansurova

Jahon iqtisodiyoti va diplomatiya universitetining “Yoshlarni ma’naviy-marifiy tarbiyalash bo’limi xodimlari

Annotatsiya: *Ushbu maqolada O'zbekiston va Tojikiston Respublikalari o'rtasidagi strategik hamkorlikning yangi bosqichga chiqayotganligi, prezident Imomali Rahmonning mamlakatimizga ilk davlat tashrifi haqida ma'lumotlar berilgan.*

Kalit so'zlar: *Markaziy Osiyo, integratsiya, strategik sheriklik, konstruktiv, BMT, SHHT, MDH, Terrorizm, ekstremizm, narkotrafik, transmilliy jinoyatchilik.*

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoyevning taklifiga binoan 2018-yilning 17-avgust kuni Tojikiston Respublikasi Prezidenti Emomali Rahmonning davlat tashrifi bilan mamlakatimizga kelgani prezident Shavkat Mirziyoyevning Tojikiston Respublikasiga prezident sifatida ilk davlat tashrifiga besh oy o'tib amalga oshirildi va bu albatta ramziy ma'noga ega edi¹⁴.

O'zbekiston va Tojikiston xalqlari ming yillik do'stlik, yaxshi qo'shnichilik, o'xshash madaniyat, urf-odat va albatta yagona din bilan chambarchas bog'liq hisoblanadi. Ikki davlat prezidentlarining qat'iy siyosiy irodasi va uzoqni ko'ra oladigan dono siyosati tufayli ikki mamlakatning ko'p qirrali hamkorligi va do'stona aloqalari yangi bosqichga ko'tarildi.

Shubhasiz, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoyevning 2018-yilning 9-10-mart kunlari Tojikistonga davlat tashrifini amalga oshirgani chinakam tarixiy voqea bo'ldi. Davlat rahbarlarining ochiqligi, ishonchli va do'stona munosabatlari nafaqat mamlakatlarimiz, balki umuman Markaziy Osiyo manfaati yo'lida ikki tomonlama hamkorlikni izchil rivojlantirishga xizmat qilmoqda.

Tojikiston Prezidenti Emomali Rahmonning O'zbekistonga birinchi davlat tashrifi davlatlararo munosabatlar tarixidagi yana bir muhim voqea sifatida baholandi. Prezidentimiz Tojikiston rahbarini samimiy qutlab, qisqa vaqt ichida mamlakatlarimiz o'rtasida mustahkam hamkorlik o'rnatilganini, bu tashrif izchil rivojlanib borayotgan o'zaro manfaatli va faol muloqotning mantiqiy davomi ekanini alohida ta'kidladi.

Mamlakatimiz prezidenti Qo'shni Tojikiston bilan do'stona munosabatlarni rivojlantirish O'zbekiston tashqi siyosatining ustuvor yo'nalishlaridan biri hisoblanadi deb ta'kidladi va yana prezident o'z so'zini davom ettirib uni davlat darajasida O'zbekistonga birinchi tashrifingiz tasdiqlaydi. Biz buni o'zaro ishonchga asoslangan siyosiy muloqotimizning

¹⁴ Начало рабочего визита в город Самарканд Республики Узбекистан [elektron manba] <https://mfa.tj/ru/main/view/10996/nachalo-rabocheho-vizita-v-gorod-samarkand-respubliki-uzbekistan>

davomi deb bilamiz va ikki tomonlama munosabatlarni amaliy mazmun bilan to'ldirib, yuqori darajaga ko'tarishga tayyormiz dedi.

Tojikiston prezidenti taklif va samimiy qabul uchun minnatdorlik bildirdi, ushbu uchrashuv hamkorlikning holati va istiqbollarini muhokama qilish uchun qulay imkoniyat ekanligini ta'kidladi.

Joriy yilning mart oyida Tojikistonga davlat tashrifingiz mamlakatlarimiz tarixida yangi sahifa ochdi, O'zbekiston-Tojikiston munosabatlarni tikladi, ularning barcha masalalar bo'yicha izchil rivojlanishiga kuchli turtki berdi. Sizning oqilona tashqi siyosatingiz tufayli O'zbekistonning xalqaro hamjamiyatdagi obro'si tobora ortib bormoqda. Bugungi tashrif xalqlarimiz farovonligini oshirishda muhim ahamiyat kasb etmoqda, - dedi Emomali Rahmon.

Yana shuni aytish kerakki, Mamlakatlarimizning ochiq, konstruktiv va pragmatik tashqi siyosati natijasida turli darajadagi delegatsiyalarning o'zaro almashinuvi faollashdi. O'zbekiston Prezidentining Tojikistonga davlat tashrifi doirasida siyosiy, savdo-iqtisodiy, transport-kommunikatsiya, energetika va boshqa sohalarda ikki tomonlama hamkorlikni rivojlantirish bo'yicha 27 ta hujjat imzolandi¹⁵. Ikki mamlakat o'rtasida erkin savdo rejimi o'rnatildi. 2002-yildan beri savdo-iqtisodiy hamkorlik bo'yicha hukumatlararo komissiya faoliyat yuritmoqda. Joriy yilda mazkur komissiyaning to'rtta Majlisi bo'lib o'tgani o'zaro manfaatli aloqalarni rivojlantirishga qaratilayotgan muhim ahamiyatdan dalolat beradi.

Chegarada o'tish punktlarining ochilishi, mamlakatlar o'rtasidagi transport aloqalarining tiklanishi ikki mamlakat xalqlari uzoq vaqtdan beri kutayotgan yaxshi yangilik bo'ldi. Mamlakatlarimiz BMT, SHHT, MDH kabi xalqaro tuzilmalar doirasida ham samarali hamkorlik qilmoqda. Tomonlar mintaqaviy va xalqaro masalalar bo'yicha o'xshash yoki yaqin qarashlarga ega. Xususan, qo'shni Afg'onistondagi vaziyatni hal etish sohasida xalqaro hamjamiyat bilan samarali hamkorlik olib borilmoqda.

Uchrashuvda O'zbekiston va Tojikiston o'rtasidagi ko'p qirrali hamkorlikning hozirgi holati, uni yanada rivojlantirish istiqbollari muhokama qilindi. Davlat rahbarlari o'zaro manfaatli xalqaro va mintaqaviy masalalar yuzasidan fikr almashdilar. Terrorizm, ekstremizm, narkotrafik, transmilliy jinoyatchilik, xalqaro xavfsizlikka tahdid va tahdidlarga qarshi kurashish masalalari muhokama qilindi. Shu munosabat bilan ikki mamlakat huquqni muhofaza qilish organlari, maxsus xizmatlar va mudofaa tizimlari o'rtasida o'zaro hamkorlikning samarali mexanizmlarini ishlab chiqish muhimligi ta'kidlandi.

Prezidentlar muzokaralarni ikki mamlakatning rasmiy delegatsiyalari ishtirokida kengaytirilgan tarkibda davom ettirdilar. Siyosiy, savdo-iqtisodiy, transport-kommunikatsiya, energetika, investitsiya, qishloq xo'jaligi va suv xo'jaligi, turizm va boshqa sohalardagi hamkorlikni kengaytirish masalalari muhokama qilindi. O'zaro tovar ayirboshlash hajmi jadal o'sib bormoqda. Joriy yilning birinchi yarmida ikki tomonlama savdo hajmi 35,1 foizga o'sdi. 2018-yilda 300 million dollardan ortiq savdo shartnomalari va shartnomalari imzolandi va amalga oshirildi.

Prezidentimiz joriy tovar ayirboshlash ko'rsatkichi ikki mamlakat salohiyatiga mos kelmasligini, uni 1 milliard dollarga yetkazish uchun keng foydalanilmagan imkoniyatlar

¹⁵ Совместное заявление Президента Республики Таджикистан Эмомали Рахмона и Президента Республики Узбекистан Шавката Мирзиёева [elektron manba] https://ifmr.uz/archives/central-asian-news/joint_statement

mavjudligini ta'kidladi. Mamlakatimizda Tojikiston kapitali ishtirokidagi 39 ta korxonalar faoliyat ko'rsatmoqda. Tojikiston hududida o'zbek investorlari tomonidan tashkil etilgan 8 ta korxonalar faoliyat ko'rsatmoqda. Dushanbe va Toshkentda ishbilarmon doiralarda o'rtasida to'g'ridan-to'g'ri aloqalarni o'rnatish maqsadida an'anaviy ravishda qo'shma biznes-forumlar o'tkazilmoqda. Mazkur tashrif doirasida Toshkentda bo'lib o'tgan biznes-forumda 103 million dollarlik eksport shartnomalari imzolandi. Savdo-iqtisodiy sheriklik bo'yicha hukumatlararo komissiyaga o'zaro savdoni ko'paytirish va uning tuzilmasini diversifikatsiya qilish ishlarini izchil davom ettirish vazifasi yuklatildi. Biznes tuzilmalari va ikki mamlakatning chegara hududlari o'rtasida kooperatsiyani kengaytirish bo'yicha qo'shma chora-tadbirlar ko'rish zarurligi ta'kidlandi. Tomonlar qishloq xo'jaligi texnikasini yig'ish, qurilish materiallari, oziq-ovqat mahsulotlari, tayyor to'qimachilik, elektrotexnika mahsulotlari va boshqa tovarlarni ishlab chiqarish bo'yicha loyihalarni amalga oshirishni jadallashtirishga kelishib oldilar.

Energetika sohasidagi hamkorlik mustahkamlanmoqda. Joriy yilning aprel oyidan boshlab Tojikistonga tabiiy gaz yetkazib berish qayta tiklandi. Tojikistondan elektr energiyasini sotib olish hajmi oshmoqda. Tomonlar transport va xalqaro tranzit yo'laklarini rivojlantirish sohalarida yanada samarali hamkorlik qilish uchun amaliy sa'y-harakatlarni davom ettirishga tayyor.

Mamlakatlarimiz mintaqalari o'rtasida aloqalar rivojlanmoqda. O'tgan yil davomida mintaqalar 9 marta delegatsiyalar almashdilar. Biznes-delegatsiyalarning o'zaro mintaqalararo tashriflari doirasida biznes-forumlar va ko'rgazmalar tashkil etildi. Ikki tomonlama hamkorlikning muhim yo'nalishlaridan biri Markaziy Osiyo suv resurslaridan oqilona foydalanish hisoblanadi. Tomonlar ushbu yo'nalishda ochiq muloqotni davom ettirish tarafdori. Muzokaralar natijasida Zarafshon daryosining Tojikiston qismida O'zbekiston va Tojikiston kompaniyalari ishtirokida 320 megavatt quvvatga ega 2 ta gidroelektrostantsiya qurish to'g'risida kelishuvga erishildi.

Fanlar akademiyalari, oliy ta'lim muassasalari, ijodiy va jamoat tashkilotlari o'rtasidagi hamkorlikni yanada kuchaytirish zarurligi ta'kidlandi. Tojikiston Prezidentining joriy tashrifidan oldin mamlakatlarimiz o'rtasidagi madaniy-gumanitar hamkorlik istiqbollari muhokama qilingan fan va madaniyat vakillarining uchrashuvi bo'lib o'tgani diqqatga sazovordir.

Yana shuni ta'kidlash kerakki, bugungi kunda O'zbekistonda tojik millatiga mansub 1,5 milliondan ortiq kishi istiqomat qiladi, ular mamlakat taraqqiyotiga munosib hissa qo'shmoqda. Ular orasida davlatimizning ko'plab yuqori mukofotlarga sazovor bo'lganlari bor. Tojikiston milliy madaniyat markazi va uning viloyatlardagi 10 ta filiali faoliyat ko'rsatmoqda. 245 umumta'lim maktabida tojik tilida ta'lim olib borilmoqda. Tojik tilida 4 ta davriy nashr, o'nlab televidion va radioeshittirishlar mavjud.

- O'zbek va tojik xalqlari bitta daraxtning ikkita shoxiga, bitta daryoning ikkita irmoqiga o'xshaydi. Bizda bitta din, umumiy yer va suv bor. Biz quvonch va qayg'u bilan birgamiz, yagona taqdir bilan birlashamiz. Ajdodlarimizning ezgu an'alarini davom ettirib, xalqlarimiz do'stligini mustahkamlashimiz va himoya qilishimiz kerak, - dedi Shavkat Mirziyoyev.

Tadbirda O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Emomali Rahmonga xalqlarimiz o'rtasidagi ikki tomonlama munosabatlar va do'stlikni mustahkamlashga qo'shgan ulkan hissasi

uchun "el-yurt hurmati" ordeni topshirdi¹⁶. Tojikiston prezidenti bunday yuksak mukofot uchun samimiy minnatdorlik bildirib, bugungi munosabatlar darajasi xalqlarimizning tarixiy yutug'i ekanini ta'kidladi.

FOYDALANILGAN MANBAALAR RO'YXATI:

1.Начало рабочего визита в город Самарканд Республики Узбекистан [elektron manba] <https://mfa.tj/ru/main/view/10996/nachalo-rabocheho-vizita-v-gorod-samarkand-respubliki-uzbekistan>

2.Совместное заявление Президента Республики Таджикистан Эмомали Рахмона и Президента Республики Узбекистан Шавката Мирзиёева [elektron manba] https://ifmr.uz/archives/central-asian-news/joint_statement

3.Шавкат Мирзиёев наградил Эмомали Рахмона орденом «Эл Юрт Хурмати» [elektron manba] <https://asiaplustj.info/ru/news/tajikistan/politics/20180818/shavkat-mirziyoev-nagradil-emomali-rahmona-ordenom-el-yurt-hurmati>

¹⁶ Шавкат Мирзиёев наградил Эмомали Рахмона орденом «Эл Юрт Хурмати» [elektron manba] <https://asiaplustj.info/ru/news/tajikistan/politics/20180818/shavkat-mirziyoev-nagradil-emomali-rahmona-ordenom-el-yurt-hurmati>